

תכנית התואר השני בעיצוב אורבני (M.URB.DES) בית הספר לארכיטקטורה ע"ש ג'ק ווילר

ראש בית הספר: פרופ' אדר' אלס ורבקל
ראש התכנית: אדר' דניאלה סמיטס-פוסק
ראש לימודים מתקדמים תואר שני: אדר' עדי סלע וינר
רכזת מנהלית: גלית שאבי
יועצת סטודנטים: אדר' נעה אפל
רכז כלים דיגיטליים: אדר' אלון שריג
רכז פרויקט גמר: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון
רכזת מסלול שימור ומורשת: אדר' עדי סלע וינר
רכזת מסלול נוף: פרופ' אליסה רוזנברג
טלפון רכזת מנהלית: 02-6253121
דואר אלקטרוני: urbdes@bezalel.ac.il

סגל הוראה

פרופ' אדר' אלס ורבקל	אדר' נעה אפל
אדר' דניאלה סמיטס פוסק	אדר' גנית מייזליץ כסיף
אדר' עדי סלע וינר	אדר' לינור לנקין
פרופ' אדר' מייק טרנר	אדר' מירב בטט
פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג	אדר' עופר מנור
פרופ' אדר' סנאן עבד אלקאדר	אדר' אלון שריג
פרופ' אדר' צבי אפרת	אדר' שירה נוי גורן
ד"ר אדר' ארז גולני סולומון	אדר' מיכל צחור
ד"ר אריאל הנדל	אדר' אריאל פרמן
ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה	אדר' אבנר אופק
ד"ר נועה הייזלר רובין	
ד"ר אדר' מרטין הרשנזון	
ד"ר אדר' שמואל גרואג	
ד"ר עמיר בלבן	

דבר ראש בית הספר:

התכנית בעיצוב אורבני בבצלאל, מובילה כפלטפורמה אקדמית לניהול שיח וידע על עיר ועירוניות בישראל ובעולם ופועלת כרשת של שיתופי פעולה מקומיים ובינלאומיים. התכנית מהווה צומת תיאורטי ומקצועי לדיון בסוגיות עיצוביות ותכנוניות בעיר. היא דוגלת במצוינות אקדמית ומציעה מגוון קורסים המכשירים את בוגריה. התכנית למעצבים. ות אורבניים. ות חוקרים. ות בעלי. ות עולם מושגים תיאורטי עדכני, שיתרמו לשיח ולפרקטיקה העירוניים בישראל ובעולם. הלימוד והמחקר התיאורטיים משמשים בסיס ידע לעבודת הסטודיו המשמשת שדה מחקר ופעולה חלוציים ומתווי דרך בעיצוב אורבני. עבודת הסטודנטים. ות והמרצים. ות בתכנית מבוססת על יצירת מעורבות אקטיבית של התכנית, הסגל והסטודנטים. ות בחיים העירוניים בישראל בכלל ובירושלים בפרט. השיח המקומי והבינלאומי על הסביבה הבנויה הניח את העיר והעירוניות במרכז תשומת הלב, והקונטקסט העירוני הפך להיות מוקד למחקרים רבים בארץ ובעולם. באותה העת, העלייה במודעות החברתית והתסכול ממצב הדיור שהובילו למחאות ברחבי העולם איששו שוב את מרכזיותה של העירוניות בחברה ואת חשיבות העיר, המרחב הציבורי והרחוב. כתוצאה, החיפוש הנמשך אחר צורת חיים בת קיימא וברת השגה העלה באופן חסר תקדים, את חשיבות העיצוב האורבני היום בארץ ובעולם. בעשור האחרון, המרחב האורבני קיבל משמעויות ותפקידים חדשים ועובר טרנספורמציה ללא תקדים, המדגיש את הצורך לחשיבה מחדש על עיצוב המרחב האורבני. התכנית מבוססת על תחומי ידע מגוונים ובמרכזה זיקה בין לימודי הסטודיו לבין לימודי הקורסים התיאורטיים והמתודולוגיים. הדיון והמחקר בתכנית עוסקים בין היתר בסוגיות כגון: המרחב הציבורי בעיר העכשווית, אקולוגיות עירוניות (נוף, סביבה וקיימות), קהילות ואקטיביזם עירוני, התחדשות עירונית, גבולות המטרופולין, נופים היסטוריים אורבניים, היסטוריה וזיכרון בעיר העכשווית, תבניות חדשניות בארגון העיר ועוד.

פרופ' אדר' אלס ורבקל, ראש בית הספר לארכיטקטורה, בצלאל.

דבר ראש התכנית:

מדינת ישראל מהווה "הוטספוט" אקולוגי והומני וככזו היא ייחודית בקנ"מ עולמי בכך שהיא מתמודדת עם המשברים המשמעותיים ביותר עימם מתמודדת האנושות בכדור הארץ:

משבר האקלים: מיקומה של ישראל במפגש בין 3 יבשות, על השבר הסורי אפריקאי המועד לרעידות אדמה, במסלול נדידה מרכזי של בעלי כנף בין אפריקה לישראל, במרחב הים התיכון והמזרח התיכון, באזור בו שינויי האקלים ובכללם התחממות, מדבור ועלייה במצבים של שיטפונות והצפות משמעותיים במיוחד, הופך אותה למרחב פעולה רלוונטי וחשוב בקנה מידה עולמי.

משבר הצפיפות והתשתיות: מספר התושבים במדינת ישראל מכפיל את עצמו מדי 30 שנה בין אם בריבוי טבעי ובין אם בהגירה חיובית. כך הפכה ישראל לאחת המדינות הצפופות בעולם ומגמה זו נמשכת. הצפיפות הגדלה מציבה אתגרים בפני המעצבים העירוניים בבואם לעצב סביבה איכותית אשר נותנת מענה לצרכים האנושיים ולתשתיות הנדרשות לתמך בהיקפי אוכלוסייה גדולים במרחב מוגבל. בד בבד נדרש מענה לצרכי הסביבה, הטבע והמערכות האקולוגיות בתוך המרקמים העירוניים.

משבר הכלכלה: התפיסה הכלכלית הרווחת אשר מעודדת צריכה ללא גבולות, מביאה לצמצום ולכליה של משאבי טבע תוך זיהום נרחב של האוויר, המים, הקרקע ופגיעה נוספת במערכות אקולוגיות. המעצב נדרש לחשיבה כלכלית אחרת אשר עושה שימוש במשאבים מתחדשים, מקומיים, ממוחזרים וברי קיימא כמו-גם שימוש בטכנולוגיות חדשניות בכל תחומי החיים העירוניים ובכל קנה מידה.

המשבר החברתי: ישראל היא מדינה דמוקרטית רב תרבותית, המהווה מרכז דתי ורוחני לנצרות, לאסלאם וליהדות. החברה הישראלית המורכבת מזרמים, קהילות וערכים שונים, מתמודדת כיום עם קונפליקט בין התפיסה הליברלית-דמוקרטית לתפיסה השמרנית והאמונית. הקונפליקט מקבל ביטוי מרכזי במרחב הציבורי ובמרקמים העירוניים ומאתגר את המעצב האורבני בהבנת שדה הפעולה העירוני מנקודות מבט שונות.

התכנית עוסקת בלימוד השדה האורבני, הבנת המורכבות והאתגרים העומדים בפני המעצב האורבני וחיפוש מתמיד אחר התערבויות במרחב אשר מביאות לכדי ביטוי שיפור מתמיד באיכות הסביבה בה אנו בני האדם וכל המגוון הביולוגי על כדור הארץ חיים. התכנית כוללת התמחות בשימור ומורשת אשר שמה דגש על הפעולה במרחב בעל ערכים תרבותיים והיסטוריים והתמחות עיר ונוף אשר מעמיקה בהיבטים של פתרונות מבוססי טבע בבואנו לעצב את סביבתנו. התכנית עוסקת רבות בירושלים ונהנית משיתוף פעולה אינטנסיבי עם המרכז לעיצוב אורבני ועיריית ירושלים, משרדי ממשלה, ארגונים חברתיים וסביבתיים ורשויות ממשלתיות ומקומיות.

אדר' דניאלה סמיטס פוסק, ראש תכנית התואר השני בעיצוב אורבני, בצלאל.

מבנה התכנית לפי חטיבות

התכנית מבוססת על שתי חטיבות לימוד עיקריות:

חטיבה 1 – לימודי עיצוב

1. מעבדות:

בחטיבה זו עוסקים הסטודנטים בעיצוב ותכנון סוגיות אורבניות שונות. במסגרת המעבדות סטודנטים יות עובדים וות בצוות ומלווים על ידי מרצים המתמחים בתחומים שונים. לימוד זה נעשה מתוך הבנה שלצד הממד המקצועי של העשייה, יש משמעות אקדמית ומחקרית התומכת והנובעת מעשייה זו.

2. תשתיות בעיצוב אורבני:

אל לימודי המעבדה מצורפים מקצועות התמך של כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני, הליכי תכנון, שיטות ומתודולוגיות בעיצוב אורבני ותכנון ערים, כלכלה עירונית, תחבורה, ניהול ומדיניות אורבנית. נושאים אלו מזינים את עבודת המעבדות באופן שוטף.

חטיבה 2 – תיאוריה והיסטוריה של תבנית עיר

1. לימודים עיוניים:

קורסי ליבה-חובה וקורסי בחירה: הקורסים נבחרו בשל הרצון לדון בעיר כתופעה היסטורית תרבותית, חברתית וכלכלית ולעסוק בפרדיגמות התכנון שנהגו במאתיים השנים האחרונות.

2. קורסי בחירה ועבודה סמינריונית להרחבת קורסי הבחירה:

קורסי הבחירה מאפשרים התעמקות בנושאים ממוקדים שהם חלק מהפן העיוני של הלימוד ועוסקים בנושאים מגוונים כגון ירושלים כתופעה היסטורית, אוניברסלית, קונפליקטואלית וכעיר שאיננה שייכת רק לתושביה; העיר המודרנית כתופעה פוליטית, תרבותית, חברתית ועוד. מתוך קורסים אלו סטודנטים יות בוחרים וות איזה קורס להרחיב לעבודה סמינריונית מחקרית.

לימודים במסלולי התמחות

באפשרות הסטודנטים וות לבחור אחד משני מסלולי התמחות בתכנית לעיצוב אורבני:

- עיצוב אורבני בהתמחות שימור ומורשת

- עיצוב אורבני בהתמחות עיר ונוף

הלימודים במסלולים אלו כוללים את לימודי הבסיס בתכנית לצד קורסים ייעודיים למסלול ההתמחות (פירוט בהמשך) כאשר עיקר ההתמחות מתבצעת במהלך שנת הלימודים השניה, ומשלבת קורסים מעשיים לצד קורסים עיוניים-תיאורטיים. על מנת לעמוד בחובות ההתמחות, על הסטודנטית לצבור 13 נ"ז בנושא מסלול ההתמחות בו בחרה, שם מסלול ההתמחות יצוין על גבי תעודת הבוגרת.

עיצוב אורבני בהתמחות עיר ונוף:

בעידן משבר האקלים המתקדם וצמצום משאבים טבעיים לאור פיתוח מואץ, החשיבות של הנוף העירוני הולכת וגדלה. מסלול ההתמחות בעיר ונוף יציע ארגז כלים מגוון אשר יעניק לבוגריות התכנית את היכולת להתמודד עם מורכבות תכנון המרחב הפתוח בסביבה הישראלית והעולמית בהתייחס לסוגיות כגון שינוי אקלים, שיקום נופים, ייעור עירוני, ניהול מי נגר ומניעת הצפות, ושימור על מגוון המינים.

לא ניתן להבין את העיר במאה ה-21 באמצעות המרחב הבנוי בלבד. השינויים המשמעותיים אותם עברו המערכות האקולוגיות, התשתיות והכלכלה מחייבים גישה חדשה לעיר המתבססת על המושג הרחב של "נוף", ועל מושגי יסוד נלווים כגון רשתיות, מערכתיות, וטריטוריה. הנוף מהווה תשתית עירונית, אקולוגית וחברתית. מטרתו של מסלול ההתמחות הינה להפגיש את הסטודנטים וות עם גוף הידע העכשווי ולפתח ראייה ביקורתית כלפי הנעשה בעיצוב ותכנון המרחב הציבורי הפתוח בישראל ובעולם.

פירוט הדרישות לעמידה בחובות ההתמחות:

סוג הקורס	שם הקורס	שם המרצה
קורס בחירה (2 נ"ז)	הנוף האורבני	פרופ' אליסה רוזנברג
קורס בחירה (2 נ"ז)	פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני	ד"ר עמיר בלבן
כתיבה עבודה סמינריונית (2 נ"ז)	הרחבת קורס בחירה מכתובה אקדמית מונחית מ-2 נ"ז ל-4 נ"ז	ד"ר אריאל הנדל
פרויקט גמר (6 נ"ז) ליווי כתיבה פגמ"ר (1 נ"ז)	הנחייה אישית קורס כתיבה מלווה	צוות מרצים ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

עיצוב אורבני בהתמחות שימור ומורשת:

מסלול ההתמחות בשימור ומורשת מציע לבחון את חשיבותו ההולכת וגוברת של השימור כרכיב אינטגרלי בתחום העיצוב האורבני ותכנון העיר, מתוך גישה ביקורתית על פעולות השימור ומהותו של השימור במרחב. הוא יאפשר להעמיק במשמעותה של המורשת האורבנית במציאות הישראלית בה תהליכים של התחדשות עירונית נוגעים יותר ויותר במרקמים ובמבנים בעלי חשיבות היסטורית וחברתית. תהליכים שעצמותם והיקפם מצביעים אתגרים חדשים בפני מתכננים ומקבלים. החלטות, ומחייבים גיבוש מדיניות ויצירת ארגז כלים מגוון הכולל כלים למעורבות אזרחית, כלי ידע ותכנון, רגולציה וכלים פיננסיים.

מורשת אורבנית היא משאב חיוני לחיים בערים ובאזורים אורבניים. היא כוללת רכיבים מוחשיים ובלתי מוחשיים הקשורים במגוון האנושי הקיים בערים בהווה וזה שהתקיים בהן בעבר. טמון בה פוטנציאל לפיתוח כלכלי וליצירת לכידות וחוסן חברתי בסביבה דינמית, סביבה המשתנה תדיר בהשפעת תהליכים כלכליים, חברתיים ותרבותיים, זאת תוך שמירה על רכיביה ומאפייניה. בוגריות התכנית במסלול זה יתמקדו בגישת נופים אורבניים-היסטוריים (Historic Urban Landscape) - תכנון האזור האורבני שנוצר מריבוד תכונות, ערכי תרבות וערכי טבע במהלך ההיסטוריה. שיטה זו מרחיבה את המושג "מרכז היסטורי" או "מכלול", וכוללת הקשרים אורבניים רחבים ואת סביבתם הגיאוגרפית (אונסקו, נובמבר 2011).

פירוט הדרישות לעמידה בחובות ההתמחות:

סוג הקורס	שם הקורס	שם המרצה
קורס בחירה (2 נ"ז)	מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת	אדר' עדי סלע וינר
קורס בחירה (2 נ"ז)	שימור ביקורתי	אדר' שמואל גרואג
כתיבה עבודה סמינריונית (2 נ"ז)	הרחבת קורס בחירה מכתובה מונחית מ-2 נ"ז ל-4 נ"ז	ד"ר אריאל הנדל
פרויקט גמר (6 נ"ז) ליווי כתיבה פגמ"ר (1 נ"ז)	הנחייה אישית וקורס כתיבה מלווה	צוות מרצים ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

היקף הלימודים ומשך הלימודים

משך הלימודים, כולל פרויקט גמר, הוא שנתיים.

*סטודנטים.ות שידרשו לקורסי השלמה לקראת הלימודים בתכנית ילמדו בשנת השלמות מקדימה מלאה או חלקית נוסף לתקופת הלימודים בתכנית.

ימי הלימוד: רביעי ושישי (ייתכן שלימודי השלמה יתקיימו בימים נוספים בצורה מקוונת).

בימי רביעי הלימודים מתקיימים בבצלאל – ביה"ס לארכיטקטורה, רחוב בצלאל 1 ירושלים ובקמפוס החדש ישראל זמורה 1 ירושלים. בימי שישי הלימודים מתקיימים באופן מקוון באמצעות זום (חשוב לקחת בחשבון כי יתכנו שיעורים פרונטליים ו/או סיורים אשר ידרשו הגעה פיזית במהלך הסמסטר עליהם תישלח הודעה מראש).

דרישות הלימודיות כוללות 42 נ"ז*, ע"פ החלוקה הבאה :

*הסטודנטים.יות המתחילים.ות בתשפ"ה לימודי שנה א' לאחר שנת השלמות ולימודי שנה ב' יעברו ל- 42 נ"ז

מעבדות (1, 2 ו-3):	12 נ"ז
לימודים עיוניים (חובה):	6 נ"ז
סמינר ירושלים חובה:	4 נ"ז
מכלול פרויקט גמר:	10 נ"ז
קורסי בחירה:	8 נ"ז
הרחבה לעבודה סמינריונית:	2 נ"ז

דרישות התכנית לקבלת תואר מוסמך בעיצוב אורבני

1. צבירת 42 נ"ז אקדמיות במסגרת מעבדות התכנית, קורסי החובה והבחירה ופרויקט הגמר.
2. מילוי כל החובות האקדמיות כפי שנקבעו בשנתון התכנית ובקורסים השונים.
3. עמידה במטלות של המעבדות והקורסים שפורטו לעיל בהתאם ללוח הזמנים האקדמי הנדרש על ידי המרצים.ות. דרישות אלו כוללות הגשת תרגילי ביניים, עבודות מסכמות בכתב והגשות כיתתיות.
4. הגשת 2 עבודות בהיקף עבודה סמינריונית, אחת מהן במסגרת סמינר ירושלים, סמינר החובה בתכנית, והשנייה בהרחבה הנדרשת עבור אחד מקורסי הבחירה בתכנית.
5. קבלת ציון 75 לפחות במעבדות התואר ובמעבדת פרויקט הגמר.
6. קבלת ציון ממוצע של 75 לפחות בכלל קורסי התכנית.
7. החזרת כל הציוד והספרים הנמצאים ברשות הסטודנט.ית השייכים לאקדמיה.
8. כניסה למעבדה מותנית בציון עובר במעבדה המקדימה לה. לא תתאפשר השתתפות במעבדה מתקדמת ללא השלמת הדרישות של המעבדה הקודמת לה.
9. לא תתאפשר השתתפות במעבדת פרויקט גמר ללא השלמת שלוש המעבדות הקודמות, ולא תתאפשר התחלת פרויקט גמר ללא סיום מעבדת פרויקט גמר בציון 75 לפחות והשלמת כל שאר קורסי התכנית חוץ מפרויקט הגמר, שני קורסי בחירה של 2 נ"ז והרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית (2 נ"ז).
10. העלאת ספר פרויקט הגמר לקטלוג בצלאל.

*היקף עבודה סמינריונית הינה בין 6000-8000 מילים והיקף עבודת רפרט הינו 2500-3000 מילים.

תנאי מעבר משנה א' לשנה ב'

בסוף שנה א' תיערך בדיקת מצב הלימודים של הסטודנטים. ות.
לצורך מעבר משנה א' לשנה ב' בתכנית על כל סטודנט. ית לקבל ציון ממוצע של 75 לפחות בקורסי המעבדה ולהשלים שני שליש מחובותיו. בקורסים עיוניים.
על בסיס גיליון הציונים של הסטודנט. ית ועמידתו. בדרישות הנ"ל, תקבע ועדת ההוראה את המשך לימודיו. ה.
כמו כן, בסמכות הוועדה במידת הצורך, להעביר סטודנט. ית למעמד "על תנאי" למשך סמסטר אחד בלבד בשנה"ל הבאה ולקבוע תנאי פרטני להמשך לימודיו. ה. כגון: דרישה לחזרה על קורסים, קביעת דרישות אקדמיות נוספות מעבר לתכנית הלימודים הרגילה.
בתום סמסטר אחד במעמד "על תנאי" תתכנס הוועדה מחדש לדון במצב לימודיו. ה של הסטודנט. ית. הוועדה תוכל להחליט להסיר מעמד "על תנאי", או להאריך לסמסטר אחד נוסף, או להודיע לסטודנט. ית על הפסקת לימודיו. ה.

מקרא ציוני מעבדה ופרויקט גמר

0-64 נכשל

65-74 ממשיך על תנאי*

75-94 עובר

*סטודנט. ית שקיבל ציון מ 65 עד 74 במעבדה יכולה להמשיך למעבדה הבאה על תנאי שיקבל ממוצע סך הכל של 75 ב 3 המעבדות של שנה א'.
בקורסים עיוניים – ציון עובר הוא 55

מדיניות איחור בהגשת מטלות הקורס

הערה: נוהל זה הוא נוהל פנימי לתכנית לתואר שני בעיצוב אורבני בבצלאל המשלים את תקנון האקדמיה ואת נהלי התכנית התקפים עבור כלל הסטודנטים. ות בבצלאל.

1. כללי:

- כל סטודנט. ית זכאי. ת לבקש הארכה להגשת מטלה בסיום קורס או עבודה סמינריונית הנלמד בתכנית, למעט במעבדה.
- בכל סמסטר ניתן לבקש הארכה בקורס אחד בלבד.
- בכל קורס תינתן הארכה אחת בלבד.
- מקרים חריגים ישקלו בהתאם לתקנון האקדמיה ולנהלי התכנית.

2. הגשת הבקשה להארכה:

- הבקשה תוגש עד 14 ימים לפני מועד ההגשה שנקבע ופורסם למרצה הקורס ולכתב את רכזת התכנית.
- להגשה יצורפו הנימוקים לבקשת ההארכה בהגשת המטלה.
- כל בקשה להארכה תשלח עם העתק לרכזת התכנית.

3. מועדים:

- במקרה של בקשה להארכה של עד 14 ימים ממועד ההגשה שנקבע:
- הבקשה תשלח למרצה. ת הקורס או הסמינר שיוכלו לאשר מתן הארכה או לדחות אותה.
- במקרה של בקשה להארכה העולה על 14 ימים:
- הבקשה תשלח לרכזת המחלקה שתפנה למרצה. ת הקורס לקבלת התייחסות. במקביל תועבר הבקשה, בצירוף התייחסות המרצה לוועדת ההוראה. הוועדה תוכל לאשר את מתן ההארכה להגשה או לדחות אותה.

- בכל אחד מהמקרים לעיל, משך ההארכה המאושרת, יוגבל.
במקרה של קורס תוגבל ההארכה לסוף הסמסטר העוקב בו נלמד הקורס לרבות סמסטר קיץ.
במקרה של עבודה סמינריונית, בו מועד ההגשה הוא עד שלושה חודשים מסיום הסמינר, תוגבל ההארכה עד סוף הסמסטר העוקב בו נלמד הסמינר לרבות סמסטר קיץ.
*הערה: במידה ומדובר בסמינר המוגש בסוף סמסטר ב', משך ההארכה יוגבל לסוף השנה הקלנדרית, כלומר עד לסוף דצמבר של אותה השנה.

4. ציונים:

- כל איחור בהגשה של מטלה בקורס או בסמינר, שלא יגובה באישור כמפורט לעיל, יגרור הורדה של 10% בציון המטלה.
- במידה ואושרה הבקשה להארכה והמטלה הוגשה לאחר המועד שאושר, ההגשה לא תתקבל וציון הקורס יוגדר "לא עבר". במקרה זה ידרשו הסטודנטים לחזור על הקורס או הסמינר בתשלום מלא בהתאם לנהלי האקדמיה.

מבנה התכנית

שנה א'

4 קורסי חובה מבוא	6 נ"ז
1 סמינר חובה	4 נ"ז
2 קורסי בחירה	4 נ"ז
3 מעבדות	12 נ"ז
סה"כ	26 נ"ז*

שנה ב'

2 קורס בחירה	4 נ"ז
1 הרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית	2 נ"ז**
1 מעבדת פרויקט גמר	3 נ"ז
פרויקט גמר	6 נ"ז
ליווי כתיבה פרויקט גמר	1 נ"ז
סה"כ	16 נ"ז

- *סטודנטים יכולים לקחת קורס בחירה בשנה א', במקום בשנה ב'.
- **כתיבת העבודה הסמינריונית המרחיבה קורס בחירה תעשה על-פי בחירת הסטודנטים. ניתן להתחיל את הכתיבה בשנה א'. ככל שנבחר מסלול התמחות, תכתב העבודה בקורס בחירה הקשור למסלול ההתמחות.
- קולוקווים "הפרלמנט האורבני" של כלל התכנית הכולל סדרת הרצאות אורח במגוון נושאים עירוניים הרלוונטיים לשיח עכשווי יתקיים בתדירות של כאחת לחודש בהתאם ללוח מפגשים שיפורסם בתחילת הסמסטר. השתתפות בקולוקווים הינה חובה עבור כלל הסטודנטים. ות בתכנית. קורס הפרלמנט האורבני שהוא קורס חובה יזכה ב-1 נ"ז על כתיבת עבודה על בסיס אחד מנושאי הקולוקווים במהלך שנה א.
- *ההוראה המקוונת מועברת בפלטפורמת ZOOM. יתכן ותידרשו להגיע לשיעורים פרונטליים גם במהלך קורסים הניתנים בהוראה מקוונת בהתאם להודעה על כך שתשלח מראש.

פירוט קורסים

שנת השלמות

לימודי חובה

סמסטר א'

- תולדות האדריכלות במאה ה-20, 4 נ"ז (קורס שנתי – המחלקה לתרבות חזותית וחומרית)
- הליכי תכנון, 2 נ"ז
- מעבדת מבוא לעיצוב אורבני (כולל כלים מבוססי מסך (ו), 3 נ"ז

סמסטר ב'

- מבוא לעיצוב אורבני, 3 נ"ז – פרופ' אדר' אלס ורבקל
- כלים מבוססי מסך 2 – מרצה יפורסם בהמשך
- כולל חובת השתתפות שנתית בקולוקיום "הפרלמנט האורבני" ללא נ"ז.

שנה א'

לימודי חובה

סמסטר א'

- ארגז כלים לעיצוב אורבני, 2 נ"ז
- שדה העיצוב האורבני (תיאוריה וביקורת בתכנון ערים), 2 נ"ז
- כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני, 1 נ"ז
- מעבדה 1: הקוד האורבני (חצי סמסטריאלי), 3 נ"ז
- מעבדה 2: השדה האורבני הישראלי (חצי סמסטריאלי), 3 נ"ז
- הפרלמנט האורבני (שנתי), 1 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז

סמסטר ב'

- סמינר ירושלים, 4 נ"ז
- מעבדה 3: מעבדת ירושלים, 6 נ"ז
- הפרלמנט האורבני (שנתי), 1 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז

שנה ב'

לימודי חובה

סמסטר א'

- מעבדת פרויקט גמר (חצי סמסטריאלי), 3 נ"ז
- פרויקט גמר (חצי סמסטריאלי - חלק 1), 2 נ"ז
- ליווי כתיבה פרויקט גמר (שנתי), 1 נ"ז
- קורס בחירה, 2 נ"ז
- הרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית (קורס חובה. ניתן ללמוד בסמסטר א' או בסמסטר ב'), 2 נ"ז

סמסטר ב'

- פרויקט גמר (חלק 2), 4 נ"ז
- ליווי כתיבה פרויקט גמר (שנתי), 1 נ"ז
- הרחבת קורס בחירה לעבודה סמינריונית (קורס חובה. ניתן ללמוד בסמסטר א' או בסמסטר ב'), 2 נ"ז

קורסי בחירה, 2 נ"ז

- ניתן להתחיל ללמוד בשנת ההשלמות, בשנה א' או בשנה ב'
- פתרונות מבוססי טבע – ד"ר עמיר בלבן
 - הנוף האורבני – פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג
 - מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת – אדר' עדי סלע וינר
 - שימור ביקורתי – ד"ר אדר' שמואל גרואג
 - העיר הערבית – פרופ' אדר' סנאן עבדאלקאדר
 - המרחב המוסלמי – ד"ר אלח'טיב שחאדה חוסני
 - טכנולוגיית המידע (סדנת GIS) – אדר' פרמן אריאל
 - המרחב הציבורי – ד"ר אדר' ארז גולני סולומון
 - הליכי תכנון – אדר' לינור לנקין

מעת לעת יפורסמו קורסי בחירה וסדנאות בחירה, יש לעקוב אחר פרסומים

תקצירי קורסי חובה

תקצירי קורסי חובה – שנת השלמות

מעבדת מבוא לעיצוב אורבני

סמסטר א', יום רביעי, 17:00-14:00, 3 נ"ז

מרצה: אדר' מיכל צחור

סוג ההוראה: פרונטלית

תקציר יפורסם בהמשך

מבוא לעיצוב אורבני

סמסטר ב', יום רביעי, 13:00-10:00, 3 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' אלס ורבקל

סוג ההוראה: פרונטלית

תקציר יפורסם בהמשך

הליכי תכנון

סמסטר א', מחצית שנייה, 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' לינור לנקין

סוג ההוראה: פרונטלית

הערה: קורס חובה כהשלמות אותו ניתן לקחת גם כקורס בחירה של התכנית

הקורס משרטט מפת דרכים למסלולה של תכנית, מרגע עזיבתה את שולחן השרטוט ועד לאישורה ע"י מוסדות התכנון, במטרה לרדת אל העולם הממשי ולהבין איך מתנהלים הליכי התכנון. הקורס כולל הכרת הליכי התכנון הסטטוטורי, מבנה מוסדות התכנון, מערכות המידע התכנוני המקוונות; וניתוח רבדי התכנון, מהרובד הארצי דרך המחוזי, המקומי ועד להיתר הבניה.

הסטודנטים וות לומדים את שפת התכנית וניתוחה, הליכי התנגדות לתכנית וביקורת, סוגיות תכנוניות על הפרק, תוך הסתמכות על חוק התכנון והבניה ועל המבנה האחיד לתכניות מקוונות. הם עורכים וות היכרות עם מערכות התכנון הממסדיות: הארצית, המחוזית והמקומית, באמצעות ביקור בישיבות של מוסדות תכנון, הבהרת מונחים שעלו במהלך הדיון, קריאה מודרכת בפרוטוקול ישיבה של מוסד תכנון, ולבסוף תרגיל סימולציה בו הסטודנטים וות ממלאים וות תפקידי חברי ועדה מחוזית או ארצית.

הקורס מקנה היכרות עם מגמות תכנון לאומיות, באמצעות הכרת תכניות המתאר הארציות, דוגמאות והבנת הליכי התכנון, ודן במונחים ומושגי יסוד כגון פרוגרמות ומכסות, תקן חניה, הקצאות לצרכי ציבור, נפחים, כלכלה עירונית ותכנון תחבורה ציבורית, המהווים כיום חלק אינטגרלי משיקולי התכנון. מבנה הקורס משתנה משנה לשנה, בהתאם לזמן, לתנאים ולנושאים האקטואליים. בין היתר דן הקורס באילוצים וקונפליקטים בתכנון, כגון יעדים לאומיים ומקומיים; מערכות תשתית ארציות ועירוניות; דילמות ונהלים בשיתוף הציבור, המגזר השלישי והשפעתו על התכנון; יוזמה ממשלתית מול פרטית; עומדת על הפרק גם שאלת התרגום משפה לשפה, משפת החזון לשפת התכנית, הכלים העומדים לרשות המתכנן. לצורך תרגום מטרות התכנית, והאפשרויות להשגת המטרות במסגרת כלי התכנון הקיימים: התשריט וההוראות. השאלות הנדונות הן כיצד לתרגם רעיון לחומר, ומעל הכל, איך לתרגם רעיון וחזון להוראות.

מבוא לאדריכלות מודרנית במאה ה-20

קורס שנתי סמסטר א' +ב', יום ראשון בימי ראשון 16:00-14:30 בקמפוס בצלאל החדש, 4 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

סוג ההוראה: מקוון ומוקלט

הקורס סוקר כתיבה ועשייה אדריכלית מסוף המאה ה-19 ועד ראשית המילניום השלישי ומנתח אותן כגורם פעיל בתוך מכלול הקשרים, תרבותיים, חברתיים, פוליטיים ומוסדיים.

השיעורים ינתחו את התגבשות התנועה המודרנית והפיכתה לתופעה בינלאומית מרובת פנים. ננתח התגבשות זאת ביחס למספר מפנים שליוו את התקופה: מפנה לעבר ייעול וסטנדרטיזציה של המבנה, של שיטות יצורן, של העבודה ומשק הבית ומפנה לעבר העיר, הטריטוריה והסביבה. נבין מפנים אלו ביחס לפילוחים גלובליים שונים של העולם ולניודן של פרקטיקות ומודלים אדריכליים בין אתרים שונים, בפרט לאור אירועים כגון המהפכה הסובייטית, מלחמות העולם, קולוניאליזם ודה-קולוניזציה. כמו כן, ננתח מפנים אלו לאור היענותו של המקצוע האדריכלי לפרויקטים חברתיים-פוליטיים מגוונים: שלטון רווחה מתקן, ממשלים טוטליטריים, מערכות טכנוקרטיות ופרויקטים של ניהול מיעוטים/גזע.

ביחס למבנים ולפרויקטים הללו, נשאל כיצד עשייה וכתיבה אדריכלית שיקפו מימדים מובחנים של המציאות ההיסטורית וכיצד הן נענו ל- ולקחו חלק בייצור דפוסי חיים חדשים לקבוצות וליחידים/ות.

השיעורים מאורגנים סביב מוקדים נושאים המתפתחים לאורך צירי זמן כרונולוגיים. מבעד למוקדים אלו נתחקה אחר התגבשותם של שדות פעולה, דיונים ומושגים מובחנים וקידומן של מדיה ואסטרטגיות חדשות המגדירים יחד תחום ידע דיסציפלינרי-מקצועי.

לאור היחסים המורכבים שאדריכלים/ות מקיימים עם ההיסטוריה והתיאוריה של התחום, הקורס מזמין סטודנטיות/ים לזהות תחום זה ככר פורה להתקשרות משמעותית עם העבר, ההווה והעתיד של המקצוע.

כלים מבוססי מסך 1

סמסטר א', יום רביעי, 19:00-17:30, 2 נ"ז

מרצה: יעודכן בהמשך

סוג ההוראה: היברידי

תקציר יפורסם בהמשך

כלים מבוססי מסך 2

סמסטר ב', יום רביעי, 15:30-14:00, 2 נ"ז

מרצה: יעודכן בהמשך

סוג ההוראה: היברידי

תקציר יפורסם בהמשך

תקצירי קורסי חובה – שנה א'

ארגז כלים לעיצוב אורבני

סמסטר א', מחצית ראשונה, יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' אלס ורבקל, אדר' פוסק סמיטס דניאלה

סוג ההוראה: פרונטלית

הקורס יעסוק בהתפתחות התכנון העירוני המודרני תוך התייחסות לתכנון כאל תוצר תרבותי, חברתי ופוליטי המשקף את תקופתו. זהו ניסיון בקריאה מחודשת בתולדות התכנון העירוני המודרני, מתוך מטרה לייצר היסטוריה כללנית, מודעת וביקורתית ומתוך הבנה כי ההיסטוריון יית (שלרוב, מתכנן.ת בעצמו.ה) משחק.ת תפקיד חשוב בעיצוב הזיכרון והתודעה של הדיסציפלינה. במהלך הקורס נסתמך על החלוקה המקובלת כיום בספרות, לפיה ניכרות בתכנון העירוני המודרני ארבע תקופות עיקריות. בכל תקופה נתחקה אחר רעיונות מרכזיים ודמויות מפתח ונדון בטקסטים תכנוניים בולטים ובתכניות חשובות. נבחן את התפתחות הביקורת על המחשבה התכנונית בתקופות השונות תוך התמקדות בשיח הפוסט-קולוניאלי ותרומתו לתכנון. לסיכום נסקור את הדילמות המרכזיות הניצבות בפני התיאורטיקנים. ות של התכנון היום. במסגרת הקורס יערכו הסטודנטים.ות הכרות מקיפה עם התפתחות המחשבה התכנונית מראשיתה ועד ימינו ובעיקר ירכשו כלים לשיפוט ביקורתי של הדיסציפלינה, תיאוריה ומעשה.

שדה העיצוב האורבני (תיאוריה וביקורת בתכנון ערים)

סמסטר א', יום שישי 10:30-09:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' עפר מנור

סוג הוראה: מקוננת

התפתחותו ומיסודו של העיצוב העירוני כדיסציפלינה במהלך השישים השנים האחרונות התרחש על רקע תהפוכות רבות בגישות ותפיסות עולם במדעי החברה ובשדות העיצוב, שעל שניהם הוא נשען. מתוך כך, עד היום תחום זה נעדר הגדרה מוסכמת ומגובשת, ומצוי במאבק מתמשך "לתפיסת מקומו" במערך הכוחות הפועלים בגיבוש דמותה של העיר. על רקע זה, הקורס יתחקה אחר ה"קול הייחודי" של העיצוב האורבני, תוך סקירה של התפיסות, העמדות, מושגי היסוד והעקרונות של התחום. הקורס יתבסס על מקורות למדניים כמו- גם על מקרי בוחן מרחבי העולם וכן מהפרקטיקום בירושלים, ויכלול סיור לימודי באורך שיעור כפול במרכז העיר.

כלים דיגיטליים לעיצוב אורבני

סמסטר א', יום שישי 12:00-10:30, 1 נ"ז

מרצה: אדר' אלון שריג

סוג הוראה: מקוננת

*שיעורי תרגול נוספים ינתנו במקביל למהלך הקורס ולכל אורך השנה.

הקורס יתמקד בסדרה של מתודולוגיות גרפיות קלאסיות ועכשוויות בהן השתמשו ומשתמשים מעצבים.ות אורבניים.ות, על מנת לנתח, לקדם ולהצהיר רעיונות של עתיד והווה אפשרי לסביבה הבנויה. מול ובתגובה למתודולוגיות אלו, הקורס יתקיים במסגרת של הרצאות קצרות ותרגילים שבועיים אישיים, מתוכם הסטודנטים.ות יפתחו דרכי פעולה ושיטות עבודה דו-ממדיות ותלת-ממדיות, במגוון של כלים דיגיטליים רלוונטיים, לייצוג, ניתוח ותכנון האספקטים הבנויים של המרחב. כל אחד מהתרגילים, יכלול הצהרה גרפית מרחבית ודיגיטלית המסבירה את עמדת הדימוי ביחס לסוגיה החברתית, פוליטית, סביבתית או טכנולוגית אותה הוא מנתח.

קורס כתיבה לעבודה סמינריונית

סמסטר א וסמסטר ב, יום שישי 09:00-10:30, 2 נ"ז

מנחה: ד"ר אריאל הנדל

סוג הוראה: מקוון

הערה: יש לבחור באחד מהסמסטרים א' או ב' בהתאם לקורס הבחירה שהושלם ואותו מעוניינים להרחיב מטרת הקורס היא להנחות כתיבת עבודה סמינריונית בתוכנית לתואר שני בעיצוב אורבני. המחקר וכתיבת העבודה יעשו כהמשך לאחד מקורסי הבחירה שנלמדו והושלמו על ידי התלמיד.ה (כלומר, השלמת קורס הבחירה היא תנאי מקדים להרשמה לקורס הכתיבה). חלקו הראשון של הקורס יוקדש להצגת סוגים של עבודות סמינריות, לאסטרטגיות של מחקר ולשיטות איסוף חומרים אמפיריים ואקדמיים הרלוונטיים למחקר בעיצוב אורבני. בסוף חלק זה יידרשו התלמידות.ים להגיש הצעת מחקר לעבודה המסכמת. חלקו השני של הקורס יוקדש להנחיות אישיות (מקוננות) על בסיס נושאי המחקר שנבחרו. בחלק השלישי והאחרון יציגו התלמידות.ים את עבודותיהן.ם בכיתה לדיון משותף בממצאים ובשיטות המחקר. הקורס יקנה לתלמידות.ים כלים למחקר ולכתיבה אקדמית, ויחזק את הזיקה בין מחקר ועיצוב בתוכנית.

מעבדה 1: הקוד האורבני

סמסטר א' מחצית ראשונה (חצי סמסטריאלי), יום רביעי 14:00-20:30, 3 נ"ז

מרצה: אדר' דניאלה פוסק

סוג הוראה: פרונטלית

מטרת המעבדה הראשונה בתואר: "קוד אורבני" היא פיתוח של הבנה של החיים במרחב האורבני דרך התבוננות, תיעוד ותיקוף אבחנות אינטואיטיביות באזור מוגדר של העיר. זו השנה השישית לקיומה של המעבדה במסגרת לימודי התואר. בשנים שעברו התמקדה המעבדה בלב העיר של תל אביב, ביפו, ובדרום מזרח תל אביב – שכונות כפר שלם, התקווה, עזרא, ידידיה והארגזים. תוצרי המעבדה מציגים פסיפס אנושי, תרבותי, אדריכלי, פוליטי, חברתי והיסטורי אשר אפשרי רק באזור מושא המחקר – הם המגדירים את הקוד האורבני הייחודי לו.

הסטודנטים.ות נדרשים.ות לפתח תובנות כלפי האזור מושא המחקר ולבטא אותן בכותרת (היגד), טקסט הסבר ודימוי חזותי. התובנות מקובצות לספר ועוסקות במגוון ההיבטים של תל אביב-יפו על שכונותיה וקהילותיה ובין היתר מתייחסות למרחב הציבורי ותיפקודו, לנופים, מורשות, קונפליקטים חברתיים ופוליטיים וביטויים במרחב, עיצוב, חומר, תנועה, צלילים, צבעים, מרקמים, שפה ויחסי הפרט אל מול הכלל. התובנות האינטואיטיביות המתקבלות על-ידי סיורים, ראיונות, רישומים וצילומים, מגובות במחקר היסטורי, איסוף נתונים וניתוחם, טקסטים מספרות, שירה וקולנוע, לימוד תכניות בנין עיר, תיעוד מבנים, שלטים, גרפיטי, שמות רחובות ומשמעותם, דפוסי התנהגות במרחב, קשרים, גבולות, ומעברים בין שכונות, מרקמים וקהילות.

המעבדה מבססת שיח המושתת על מושגים התקפים בכל חקירה של מרחב אורבני ועל ההבנה היסודית כי אין להציע התערבות במרקם ללא הבנה עמוקה של מהותו – לימוד הקוד האורבני של מקום, מלמד אותנו המעצבים.ות/אדריכלים.ות/מתכננים.ות כי לעולם איננו פועלים.ות בחלל ריק וכי תפקידנו הוא לספק לקהילה את התנאים המיטביים לשגשוגה.

מעבדה 2: השדה האורבני הישראלי

סמסטר א' מחצית שניה (חצי סמסטריאלי), יום רביעי 14:00-20:30, 3 נ"ז

מרצים: אדר' מרב בטט

סוג ההוראה: פרונטלית

המעבדה עוסקת בעיר הישראלית, באתגרי ההווה והעתיד שלה, בקונקסט המקומי והגלובלי. מרחב המושפע ממשבר האקלים, זעזועים פוליטיים, תנאי חירום ומשבר שלא הכרנו בעבר אשר דורשים התייחסות חדשה, מודעת וגמישה.

העיר הישראלית מתפתחת באופן המתואר במחקר העיצובי העכשווי במושג "העיר ההוריוזנטלית" - זו מתאפיינת במרחב "שטוח", לא היררכי, בפיזור של תשתיות ושל תופעות אורבניות שצמחו והתפתחו לצד "העיר הקלאסית".

המעבדה תתמקד בבחינה מחודשת של העירוניות הישראלית כפי שהתפתחה מאמצע המאה העשרים ועד ימינו דרך ההבחנות המסורתיות של עיר - פרבר. נתחקה אחר מאפייניו הטיפוסיים של דפוס זה של עירוניות ותפיסות המגורים, תעסוקה ופנאי שהוא מניח, ויחסיו עם המרחב הפתוח והטבע שבתחום העיר וסביבה.

המעבדה תשים דגש על שיטות וכלי מיפוי המבקשים לחרוג מהדיונים הכמותניים והטכניים הרווחים ולמפות במבט רחב את התופעה על היבטיה התכנוניים, הצורניים, הכלכליים-חברתיים, הפרוגרמטיים וההיסטוריים. הצלבנות נקודות מבט אלה תשמש לזיהוי מאפייניו התכנוניים הייחודיים של המרחב, על יתרונותיהם, חסרונותיהם וההזדמנויות הגלומות בהם. מתוך כך נפתח תרחישי עתיד לאתר הנבחר שעל בסיסם יציעו הסטודנטים. אסטרטגיות ופעולות תכנוניות המתערבות באתר ומשנות אותו.

מעבדה 3: מעבדת ירושלים

סמסטר ב', יום רביעי 20:30-14:00, 6 נ"ז

מרצה: אדר' גנית מייזליץ כסיף

סוג ההוראה: פרונטלית

פכפוכים, השתקפויות, נתזים, מפלים, נביעות, הצפות, זרימות, טיפות, נקבים, כתמים, בורות חשוכים, קרפדות, ראשנים, קנים, סוף, וחזיונות. כל אלו נעלמו ממקומותינו כחלק מהאופרציה האורבנית המתעלת, מבטנת ומנקזת את משאבי המים בשם הצורך להנדס, להגן ולייצר מרחבים יציבים, יבשים ונקיים מן הדינמיקות השוצפות, המפתיעות והמשתנות של המים. כחלק מהפרדיגמה האנתרופוצנטרית שהובילה את העיור במאה האחרונה נתפסו המים כמשאב הכרחי אך מסוכן, עד כדי שאיבדנו את המשמעויות התרבותיות והקהילתיות של היסוד הרטוב כמו גם את החיבור המפרה שהוא מציע לטבע, לרוח ולשמחת החיים. המעבדה תבחן מחדש את מערכת היחסים שבין עיר לטבע / טבע לתרבות, תרחיב את ההגדרות הרווחות, ותאתגר את ההבחנות המסורתיות. המעבדה תחקור אפשרויות לאינטראקציה מחודשת בין אלמנטים מלאכותיים ובין אורגניזמים חיים במרחב העירוני-תוך התמקדות בשחרור המים הכלואים ושזירתם בתרבות העירונית ובחויית היומיום. ממרחב מנותב ומהונדס, מוגדר ומנוהל, לריזום מרחבי מחורר ומקושר; מאוסף של פרטים ומצבים מנותקים למערכות, תהליכים וכלים שלובים. המעבדה תייצר אלטרנטיבות אדריכליות ספקולטיביות לפרדיגמה ההנדסית החרדתית שהשתלטה על המרחב האורבני. באמצעות שימוש במים כחומר, אשר מעצב מקום וזהות, נפתח אינטראקציות עשירות בין הטבע למרחב והתרבות העירונית.

סמינר ירושלים

סמסטר ב', יום שישי 12:00-9:00, 4 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' מייק טרנר

סוג ההוראה: היברידי והוא כולל סיורים ומפגשים בשטח

***הקורס יינתן בשפה האנגלית**

Jerusalem serves as a microcosm of Israel's geopolitical, social, and cultural landscape. This seminar has two main objectives: first, to provide students with a thorough understanding of the city as a case study, comparing it to other World Heritage sites; and second, to foster a deep theoretical discussion on issues related to the study of place, including its values, culture, and design. The Old City, inscribed on the UNESCO World Heritage List in Danger, provides a framework for defining Outstanding Universal Values and assessing authenticity and integrity in line with international conventions and recommendations.

While focusing on the multiplicities of interactions between the tangible and intangible, the built envelope — the "volume of the city" and the "traces of the city" that is expressed in the spirit of place, atmosphere, character and style of the city, the contemporary interventions of the metropolis will need to support the principles of the Sustainable Development Goals and the New Urban Agenda. With the metropolis becoming the urban category with the largest population worldwide, we will consider what specific role can heritage play in the sustainable development in Jerusalem and its environs with over a million inhabitants.

By the end of the seminar, students will gain familiarity with the geography and history of Jerusalem, be able to articulate its significance, and develop skills in applying both local and global methodologies to urban conservation challenges.

קולוקוויום 'הפרלמנט האורבני': דמיונות אורבניים ותצורת העיר

Colloquium: Urban Imaginations and city form — thought-provoking discussions

סמסטר א' וסמסטר ב' (קורס שנתי), ימי רביעי 18:30-20:30 אחת לחודש, 1 נ"ז

מרצה: אדר' שירה נוי גורן

סוג הוראה: פרונטלית

הערה: בקורס יש חובת נוכחות לסטודנטים. יות בשנת השלמות, שנה א ושנה ב'. הגשת הגשת מטלות הקורס מזכה ב-1 נ"ז (שנתי) במהלך שנת הלימודים הראשונה.

לדמיין ערים משמע לדמיין חיים משותפים. בשנים האחרונות הדמיון האורבני עולה תדיר במחקר אחר הטרנספורמציות של מרחבים עירוניים ו-placemaking, בשאיפה לבסס נקודות מבט ואופנים חדשים לחשיבה קולקטיבית על עתיד החיים העירוניים והשלכותיהם. באותה העת שבה אנו שואפים לחזות מרחבים חדשים, בעידן זה של אי וודאות גוברת, יש מקום לשאול עד כמה הדמיון האורבני שלנו כרוך בסכמות סוציו-מרחביות המוגדרות מראש, כתנאים מוקדמים לפרקטיקות המרחביות אותן אנחנו מבקשים לחשוב מחדש. הקולוקוויום יבסס פורום אינטרדיסציפלינרי לחשיבה ביקורתית ויצירתית אודות התצורה והרקמה העירונית. דרך היבטיו השונים של הדמיון האורבני נבקש לפענח את יסודותיו, כקונספציה תרבותית, חברתית, כלכלית, פוליטית ושלטונית. ננסה לחשוף את אותן התוויות של ההבנות האנושיות את התבניות העירוניות, והאופנים בו מתגשמות במבנה העירוני המוחשי ורקמתו.

כפורום מחלקתי של התכנית, הוא יזמן תכנים במגוון עשיר ורחב של רעיונות, שיהוו מקור להעשרה ולהשראה עבור כל הסטודנטים בתכנית: דמיון קולקטיבי וארכיטקטים מרחביים; דמיון טריטוריאלי והקדסטר; דמיון מלאכותי ומרחבים וירטואליים; דמיון אפוקליפטי והעיר בעידן הגרעיני; דמיון פנומנולוגי, מודל מנטלי ושיטות; דמיון קרטואלי והגריד; דמיון פוליטי והעיר כפרויקט; דמיון דיפרנציאלי וגבולות – הם מהתכנים שנפתח במהלך השנה, באמצעות חומר רקע עיוני, הרצאות מבוא, אורחים ודוברים שונים, התנסות במרחב, ודיונים בהשתתפות הסטודנטים.

תקצירי קורסי חובה – שנה ב'

מעבדת פרויקט גמר

סמסטר א', מחצית ראשונה, יום רביעי 14:00-20:30, 3 נ"ז

מרצות: אדר' עדי סלע וינר; אדר' נעה אפל

סוג ההוראה: פרונטלית

מעבדת פרויקט הגמר היא השלב הראשון של פיתוח פרויקט הגמר האישי. היא נועדה לייצר מסגרת עבודה משותפת, וכן חשיבה ודיון קבוצתי בסוגיות ובאתגרים עכשוויים, על מנת לסייע בגיבוש הפרויקט האישי ושאלת המחקר בו. בתהליך העבודה על פרויקט הגמר נדרשים הסטודנטים. ות לגבש עמדה אישית ומקצועית ביחס לאתגרים, סוגיות ובעיות שעומדות בלב הפרקטיקה העכשווית, תוך התמקדות בהיבט מסוים של תחום העיצוב האורבני. מפגשי המעבדה יוקדשו למיפוי ראשוני של שדות הידע המקצועי, להכרת הספרות המחקרית הרלוונטית עבור הפרויקט, להגדרת הנושא ולניסוח שאלת המחקר, ללימוד ולניתוח של תקדימים רלוונטיים מהארץ ומהעולם, לזיהוי האתר ומיפוי ראשוני שלו. כמו כן, יוצגו שאלת התרחישים וכלי ההתערבות של הפרויקט.

פרויקט גמר - חלק 1

סמסטר א', מחצית שנייה של הסמסטר, 14:00-20:30, 2 נ"ז

מנחים: פרופ' אדר' אלס ורבקל, פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג, פרופ' אדר' צבי אפרת, אדר' דניאלה פוסק, אדר' עדי סלע וינר

מרכז: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

סוג ההוראה: פרונטלית

לקראת סוף הלימודים סטודנטים.ות יפתחו פרויקט אורבני מחקרי/ תכנוני על בסיס עמדה תיאורטית בתחום העיצוב האורבני. פרויקט הגמר מהווה הזדמנות להגדיר עמדה בהיבט מסוים של תחום עיצוב האורבני. כחלק בלתי נפרד מתהליך העיצוב, הפרויקט יכלול תזה ומחקר, הגדרת האתר, בניית פרוגרמה ויצירת אסטרטגיות וטקטיקות תכנוניות. מטרות הסטודיו תכלולנה פיתוח פרויקט מבניית קונספט ועד תכנון מפורט, מתודולוגיית תכנון המובילה מקונספט לתכנון מפורט, חשיבה עצמאית, בניית עמדה ביקורתית ביחס לסוגיות עכשוויות, בניית שפה תכנונית חדשנית וקוהרנטית ופיתוח שיטות ייצוג ופרזנטציה מתקדמות.

פרויקט גמר - חלק 2

סמסטר ב', יום רביעי 14:00-20:30, 4 נ"ז

מנחים:ות: פרופ' אדר' אלס ורבקל, פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג, פרופ' אדר' צבי אפרת, אדר' דניאלה פוסק, אדר' עדי סלע וינר

מרכז: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

סוג ההוראה: פרונטלית

המשך של פרויקט גמר - חלק 1.

פרויקט גמר - קורס מלווה כתיבה

סמסטר ב', יום רביעי 16:30-20:30 במועדים שיפורסמו כחלק מתהליך פרויקט הגמר, 1 נ"ז

מנחה: ד"ר אדר' מרטין הרשנזון

סוג ההוראה: פרונטלית

לקראת סוף הלימודים סטודנטים.ות יפתחו פרויקט אורבני מחקרי/ תכנוני על בסיס עמדה תיאורטית בתחום העיצוב האורבני. פרויקט הגמר מהווה הזדמנות להגדיר עמדה בהיבט מסוים של תחום עיצוב האורבני. כחלק בלתי נפרד מתהליך העיצוב, הפרויקט יכלול תזה ומחקר, הגדרת האתר, בניית פרוגרמה ויצירת אסטרטגיות וטקטיקות תכנוניות. מטרות הסטודיו תכלולנה פיתוח פרויקט מבניית קונספט ועד תכנון מפורט, מתודולוגיית תכנון המובילה מקונספט לתכנון מפורט, חשיבה עצמאית, בניית עמדה ביקורתית ביחס לסוגיות עכשוויות, בניית שפה תכנונית חדשנית וקוהרנטית ופיתוח שיטות ייצוג ופרזנטציה מתקדמות.

תקצירי קורסי בחירה

פתרונות מבוססי טבע בעיצוב אורבני

סמסטר א' מחצית שנייה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר עמיר בלבן

סוג ההוראה: פרונטלית

בצילו של משבר אקלים ואתגרים חברתיים הולכים וגדלים, אנו נדרשים לשלב כלים סביבתיים חדשים ומסורתיים להתמודדות עם גודל השעה. הקורס יספק הבנה בסיסית באקולוגיה, תהליכי פיתוח והשפעתם על המערכות הטבעיות שמקיימות אותנו. אקלים, הידרולוגיה בוטניקה וזואולוגיה וכיצד פתרונות מבוססי טבע משולבים בסביבת האדם יכולים לספק חוסן סביבתי וחברתי. הקורס יכלול הרצאות, סיורים, מפגשים עם מומחים ותרגול מעשי.

הנוף האורבני

סמסטר ב' מחצית ראשונה, יום רביעי 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' נוף אליסה רוזנברג

סוג ההוראה: פרונטלית

קורס זה יחקור את האופן שבו הנוף הפך למודל של עירוניות בעקבות ה urbanism landscape. מטרתו של הקורס להפגיש את הסטודנטים עם גוף הידע העכשווית ולפתח ראייה ביקורתית כלפי הנעשה בתכנון המרחב הציבורי הפתוח בישראל ובעולם. הקורס יבקש לזהות סוגיות יסוד של הנוף כתשתית עירונית, אקולוגית וחברתית. ההוראה תעשה במתכונת של הרצאות ודיון ביקורתי בכיתה בהתבסס על חומרי הקריאה.

מתיאוריה לפרקטיקה בשימור המורשת

סמסטר א' מחצית שנייה, יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' עדי סלע וינר

סוג ההוראה: פרונטלית

בהקדמה לספרו **Place, Race, and Story** כותב נד קאופמן כי אם שימור היה ביסודו תחום דעת טכני בלבד, כי אז נכון היה למדוד את הצלחתו באמצעים טכניים. אך אין זה כך. השימור הוא התמחות חברתית, בחלקה היסטורית ובחלקה תכנונית. מטרתו האולטימטיבית אינה תיקון או שימור דברים ישנים, אלא יצירת מקומות בהם אנשים יכולים לחיות טוב ולהתחבר לנרטיבים משמעותיים הקשורים להיסטוריה, תרבות וזהות.

בקורס יינתן הבסיס התיאורטי והפרקטי לעיסוק בשימור מורשת התרבות כחלק ממעשה התכנון תוך הצגת מגוון היבטים של התחום. הקורס מורכב מארבעה פרקים: מבוא – על מה ולמה משמרים, מלאכת התיעוד – תיעוד היסטורי, תיעוד פיזי והיבטים יישומיים, כלים ומנגנונים לשימור – מהגנה על נכסי מורשת ועד השימור בפועל, והשימור בפרקטיקה – במעשה האדריכלי ובתכנון האורבני. ילמדו בו מושגים מרכזיים בתחום השימור, אמנות ומסמכי מדיניות, כלים ומנגנונים לשימור בארץ ובעולם וגישות ומגמות מרכזיות בשיח המקצועי. יידונו דילמות מקצועיות ושאלות פרקטיות הנוגעות לעבודת האדריכל העוסק בשימור המורשת תוך הצגת מקרי בוחן וניתוח דוגמאות מהשטח, ויועלו היבטים הקשורים ליחס שבין שימור, הרס וחורבן והגנה על נכסי תרבות בעת סכסוכים ועימות מזוין (אמנת האג 1954).

בקורס ישולבו הרצאות אורח, תרגילים בתיעוד היסטורי, תיעוד פיזי והערכת אתר, קריאת מאמרים ודיונים. יושם דגש על האחריות, הרגישות והמחויבות לבחינה מקצועית-ביקורתית-אתית לעיסוק בשימור המורשת וליישום פעולות השימור הלכה למעשה. זאת ברוח האמנה לאתיקה בשימור המורשת בישראל (ירושלים 2016): האמונים על שימור המורשת - מקבלים בכבוד • משמרים בענווה • מוסרים נאמנה.

שימור ביקורתי

סמסטר ב' מחצית שנייה, יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' שמואל גרואג

סוג ההוראה: פרונטלית

ארכיון, תיעוד מרקמי ושימור ביקורתי הינו אחד מקורסי הבחירה במסלול לשימור בעיצוב אורבני. הקורס משלב בין הידע המעשי הנוגע להכנת תיקי תיעוד מרקמיים (Management Plans) לבין הדיון התיאורטי העכשווי בשאלת הארכיון, ובביקורת השימור. לצד סקירת שיח השימור בישראל והצגתו בהקשר השוואתי ובפרספקטיבה ביקורתית עכשווית, יעסקו הסטודנטים בניתוח ביקורתי של תיקי תיעוד מרקמיים בירושלים, תוך בחינה של חומרי ארכיון חדשים, דיון בחומרי התיעוד הקיימים, ואופני השימוש האפשריים בהם.

המרחב המוסלמי והעיר הערבית

סמסטר א' מחצית ראשונה, יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: פרופ' אדר' סנאן עבדאלקאדר

סוג ההוראה: פרונטלית

המודרניזציה של הערים בעולם הערבי קרתה במהלך שלוש תקופות היסטוריות: תקופת שלטון האימפריה העות'מאנית, תקופת הקולוניאליזם האירופאי ותקופת פוסט-קולוניאליזם בה קמו מדינות לאום. בעת שבה

העולם הערבי חולק למדינות לאום על בסיס הסכם סייקס-פיקו, בפלסטין קמה מדינת ישראל, מה שקטע את תהליך המודרניזציה ויצר "ערים מעורבות" בהן החברה הערבית נדחקה לשוליים. הכפרים הפלסטינים שנשארו איבדו את זהותם הכפרית ותפחו על גדותיהם בריכוז אוכלוסין, מה שהוביל למצב של עיור ללא ארגון עירוני. כתוצאה, נוצרה פעילות בלתי-פורמלית, הן ארכיטקטונית והן בעיצוב האורבני. חלקו הראשון של הקורס יתאר את התפתחות ומודרניזציה הערים המרכזיות בעולם הערבי לאורך שלושת התקופות. בחלק השני של הקורס, נעסוק במה שמכונה "ערים מעורבות" בארץ, ובנוסף נבחן את התהליכים הבלתי-פורמליים בתכנון האורבני להם נתון המרחב הערבי בארץ. במהלך הסמסטר יבחרו הסטודנטים.ות בעיר ערבית שאותה יחקרו בכתבה תיאורטית וינתחו בשרטוטים ואיורים תוך מתן דעה ביקורתית על תופעת העיור ללא עיר בארץ. בנוסף, ישאלו הסטודנטים.ות כיצד היה נראה תהליך זה אילו המרחב הערבי בארץ לא היה מוכפף ליחסי של שולט ונשלט.

המרחב המוסלמי

סמסטר א' מחצית שנייה, יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר חוסני אלח'טיב שחאדה

סוג ההוראה: פרונטלית

בקורס זה נלמד על התפתחותן של ערים מוסלמיות מרכזיות תחת שלטון האסלאם, שבמידה רבה משקפות גם את התפתחותה של התרבות האסלאמית, מראשיתה ועד ימינו. הדגש יושם על ההיסטוריה של התפתחות העיר קהיר שבמצרים, וזאת בשל חשיבותה בהקשר ההיסטורי והאורבני. נדון בביטויים האמנותיים השונים אשר הטביעו את חותמם על עיר זו לאורך התקופות, וזאת בהקשר התרבותי הרחב: דתי, פוליטי וחברתי. נתייחס לאידיאלוגיות השונות אשר השפיעו על התפתחותה של עיר זו, ונלמד פרק חשוב על הקשר בין אידיאלוגיה דתית לבין מפעלי בנייה והוצאתם אל הפועל במרחב האורבני של העיר. נלמד על הכוחות שפעלו במוצהר או לפעמים מאחורי הקלעים- לעיצובם של מבנים מרכזיים בעיר, כמו: מסגדים, מדרסות, מבני קבר, מרכזי מסחר, ארמונות, בתי חולים ועוד.

טכנולוגיית המידע (סדנת GIS)

סמסטר ב' מחצית א', יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' פרמן אריאל

סוג ההוראה: היברידי

הסדנה תעסוק בהמחשה של תופעות מרחביות ע"י קליטה ובניה של מסד נתונים והצגתן על גבי מערכת מידע גיאוגרפית (GIS). נבין אילו מאגרי מידע פתוחים לקהל הרחב וכיצד ניתן למשוך את המידע הגולמי ולהתאים אותו לדרישות ה-GIS. ניתוח המידע יתבצע על תוכנת ArcGIS - Pro line on ArcGIS המערכות המובילות בשוק ופשוטות לתפעול. הצבת המידע ע"ג מפה מאפשרת לבצע ניתוח מרחבי, הערכת מגמות והבחנה בדפוסים, אשר יוצרים בסיס עשיר לתכנון אדריכלי קונטקסטואלי.

המרחב הציבורי

סמסטר ב' מחצית שנייה, יום רביעי 13:00-10:00, 2 נ"ז

מרצה: ד"ר אדר' ארז גולני סולומון

סוג ההוראה: היברידי

קורס זה עוסק באופיים הקולקטיבי של מרחבים ציבוריים. הוא עוסק באפשרויות שטמונות היכן ובעת שאנחנו חולקים את חיינו עם אחרים.ות, לרוב זרים.ות. הוא רואה במרחב הציבורי זירה שצורותיה ותפקודיה נקבעים על ידי סמכותם של כוחות פוליטיים, כלכליים, דתיים ותרבותיים מצד אחד, וביטויי תשוקה של החברה מהצד השני. הקורס יבחן את הדרכים בהן מרחב ציבורי מתפקד בפועל ובתיאוריה לתמיכה בחיים דמוקרטיים, ואת מעמדו כנכס בסיסי אשר באמצעותו מתאפשרים, באופן עקרוני אך לא בהכרח בפועל, משאבים דוגמת חופש, זכות, שוויון וצדק. הוא יבחן כיצד המרחב יכול להיות מנחה לסדר אזרחי, אתר התנגדות, התאגדות והפעלת כוח, ובמה ליצירתיות והופעה. לאורך הקורס נפגיש מודלים נפרדים לניתוח ביקורתי של מרחב ציבורי עם אוספי קריאה

'קלאסית' ועכשווית באופן שממחיש את היסודות התיאורטיים של המרחב הציבורי, יאפשר דיון בסוגיות של הון, חלוקה משאבים, נגישות וזמינות, ויציע דרכי התמודדות עם שאלות דוגמת אלה הנוגעות להתערבות הציבור בקביעת מדיניות וניהול המרחב הציבורי.

דגש מיוחד, תוכני, יינתן לדיון במערכת היחסים שבין פרטי וציבורי - 'הדיכוטומיה הגדולה'; לחקר ההבחנה בין מה ששייך לתחומי המוגן של הפרט, ברשות היחיד, לבין מה ששייך אל תחומי הפומבי של הציבור, ברשות הרבים. דגש נוסף, מתודולוגי, יינתן לטקסט: לקריאה, ניתוח ופרשנות.

מרכיבי הקורס נפרסים באופן גמיש לאורך שלוש תקופות. הם מציעים סקירה ביקורתית של מושגי מפתח בתחומי מחשבת המרחב הציבורי כפי שהוצגו בדיון על העיר העתיקה והמודרנית, עוסקים בתפיסות המשתנות בדיון על העיר העכשווית, ומצביעים על אפשרויות לדיון ספקולטיבי על אודות המרחב הציבורי בעתיד הקרוב. נתמקד במרחבים של האדם המודרני והעכשווי, בפינת הרחוב ובמסעדת המפעל, בתשתית המלאכותית ובשדה הקרב, באי וביער, מעל האדמה ובתוכה, כמו גם בייצוג ובעבודת האמנות.

הליכי תכנון

סמסטר א', מחצית שנייה, 10:00-13:00, 2 נ"ז

מרצה: אדר' לינור לנקין

סוג ההוראה: פרונטלית

הערה: קורס חובה כהשלמות אותו ניתן לקחת גם כקורס בחירה של התכנית

הקורס משרטט מפת דרכים למסלולה של תכנית, מרגע עזיבתה את שולחן השרטוט ועד לאישורה ע"י מוסדות התכנון, במטרה לרדת אל העולם הממשי ולהבין איך מתנהלים הליכי התכנון. הקורס כולל הכרת הליכי התכנון הסטטוטורי, מבנה מוסדות התכנון, מערכות המידע התכנוני המקוונות; וניתוח רבדי התכנון, מהרובד הארצי דרך המחוזי, המקומי ועד להיתר הבניה.

הסטודנטים וות' לומדים וות' את שפת התכנית וניתוחה, הליכי התנגדות לתכנית וביקורת, סוגיות תכנוניות על הפרק, תוך הסתמכות על חוק התכנון והבניה ועל המבנה האחיד לתכניות מקוונות. הם נ' עורכים וות' היכרות עם מערכות התכנון הממסדיות: הארצית, המחוזית והמקומית, באמצעות ביקור בישיבות של מוסדות תכנון, הבהרת מונחים שעלו במהלך הדיון, קריאה מודרכת בפרוטוקול ישיבה של מוסד תכנון, ולבסוף תרגיל סימולציה בו הסטודנטים וות' ממלאים וות' תפקידי חברי ועדה מחוזית או ארצית.

הקורס מקנה היכרות עם מגמות תכנון לאומיות, באמצעות הכרת תכניות המתאר הארציות, דוגמאות והבנת הליכי התכנון, ודן במונחים ומושגי יסוד כגון פרוגרמות ומכסות, תקן חניה, הקצאות לצרכי ציבור, נפחים, כלכלה עירונית ותכנון תחבורה ציבורית, המהווים כיום חלק אינטגרלי משיקולי התכנון. מבנה הקורס משתנה משנה לשנה, בהתאם לזמן, לתנאים ולנושאים האקטואליים.

בין היתר דן הקורס באילוצים וקונפליקטים בתכנון, כגון יעדים לאומיים ומקומיים; מערכות תשתית ארציות ועירוניות; דילמות ונהלים בשיתוף הציבור, המגזר השלישי והשפעתו על התכנון; יוזמה ממשלתית מול פרטית; עומדת על הפרק גם שאלת התרגום משפה לשפה, משפת החזון לשפת התכנית, הכלים העומדים לרשות המתכנן. ת' לצורך תרגום מטרות התכנית, והאפשרויות להשגת המטרות במסגרת כלי התכנון הקיימים: התשריט וההוראות. השאלות הנידונות הן כיצד לתרגם רעיון לחומר, ומעל הכל, איך לתרגם רעיון וחזון להוראות.